A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2024. január 16.*

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Közös menekültügyi politika – 2011/95/EU irányelv – A menekült jogállás nyújtásának feltételei – A 2. cikk d) pontja – Üldöztetési okok – »Meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás« – A 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja – Az üldöztetés – A 9. cikk (1) és (2) bekezdése – Az üldöztetési okok és az üldözésnek minősített cselekmények, illetve az üldöztetési okok és az ilyen cselekményekkel szembeni védelem hiánya közötti összefüggés – A 9. cikk (3) bekezdése – Államtól független szereplők – A 6. cikk c) pontja – A kiegészítő védelemre való jogosultság feltételei – A 2. cikk f) pontja – »Súlyos sérelem« – A 15. cikk a) és b) pontja – A nemzetközi védelem iránti kérelmek értékelése a menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás elismerése céljából – 4. cikk – Nőkkel szembeni nemi alapú erőszak – Családon belüli erőszak – A »becsület nevében elkövetett bűncselekmény« veszélye”

A C-621/21. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Administrativen sad Sofia-grad (szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária) a Bírósághoz 2021. október 6-án érkezett, 2021. szeptember 29-i határozatával terjesztett elő a

WS

és

az **Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet**

között,

a **Predstavitelstvo na Varhovnia komisar na Organizatsiyata na obedinenite natsii za bezhantsite v Bulgaria**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, L. Bay Larsen elnökhelyettes, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, F. Biltgen és N. Piçarra (előadó) tanácselnökök, M. Safjan, S. Rodin, P. G. Xuereb, I. Ziemele, J. Passer, D. Gratsias, M. L. Arastey Sahún és M. Gavalec bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

* Az eljárás nyelve: bolgár.

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– WS képviseletében V. B. Ilareva advokat,

– a Predstavitelstvo na Varhovnia komisar na Organizatsiyata na obedinenite natsii za bezhantsite v Bulgaria képviseletében M. Demetriou, J. MacLeod BL és C. F. Kroes advocaat,

– a német kormány képviseletében J. Möller és R. Kanitz, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében A.-L. Desjonquères és J. Illouz, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében A. Azéma és I. Zaloguin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2023. április 20-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlament és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.) (17) preambulumbekezdésének, 6. cikke c) pontjának, 9. cikke (2) bekezdése a) és f) pontjának, illetve 9. cikke (3) bekezdésének, 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának, valamint 15. cikke a) és b) pontjának értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a WS és az Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet (a minisztertanács mellett működő nemzeti menekültügyi hivatal meghallgatási hivatala, a továbbiakban: DAB) között, a nemzetközi védelem megadására irányuló eljárás WS újabb kérelme nyomán történő megindítását elutasító határozat tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

A Genfi Egyezmény

3 A menekültek helyzetére vonatkozó, New Yorkban, 1967. január 31-én létrejött és 1967. október 4-én hatályba lépett jegyzőkönyvvel kiegészített, a menekültek helyzetére vonatkozó, Genfben, 1951. július 28-án aláírt és 1954. április 22-én hatályba lépett egyezmény (*Recueil des*

traités des Nations unies [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.; kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.; a továbbiakban: Genfi Egyezmény) 1. cikke A. pontja (2) bekezdésének első albekezdése értelmében a „menekült” kifejezés minden olyan személyre alkalmazandó, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni”.

A CEDAW

4 Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által 1979. december 18-án elfogadott, 1981. szeptember 3-án hatályba lépett, a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló egyezmény *(Recueil des traités des Nations unies*, 1249. kötet, I-20378. szám, 13. o.; kihirdette: az 1982. évi 10. tvr.; a továbbikban: CEDAW) – amelynek valamennyi tagállam részese – 1. cikke értelmében „[ezen egyezmény] vonatkozásában a »nőkkel szemben alkalmazott megkülönböztetés (diszkrimináció)« a nemi hovatartozás miatti minden olyan megkülönböztetést, kizárást vagy korlátozást jelent, amelynek az a hatása vagy célja, hogy csorbítsa vagy megsemmisítse a politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális, polgári vagy bármely más területen fennálló emberi jogoknak és alapvető szabadságjogoknak elismerését és megvalósítását a férfiak és a nők közötti egyenlőség alapján, nők által való gyakorlatát, függetlenül családi állapotuktól”.

Az Isztambuli Egyezmény

5 Az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló, 2011. május 11-én Isztambulban aláírt, az Európai Unió által 2017. június 13-án aláírt, az Unió nevében a 2023. június 1-jei (EU) 2023/1076 tanácsi határozattal (HL 2023. L 143 I., 4. o.) jóváhagyott, és az Unió tekintetében 2023. október 1-jén hatályba lépett egyezményének (a továbbiakban: Isztambuli Egyezmény) 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1 Ezt az Egyezményt a nőkkel szembeni erőszak minden formájára alkalmazni kell, ideértve a kapcsolati erőszakot is, amely aránytalanul érinti a nőket.

2 Ez az Egyezmény arra ösztönzi a részes feleket, hogy a kapcsolati erőszak minden áldozata tekintetében alkalmazzák az Egyezményt. Az Egyezmény rendelkezéseinek végrehajtása során a részes feleknek különös figyelmet kell fordítaniuk a nemi alapú erőszak női áldozataira.

[…]”

6 Az említett egyezménynek a „Menedékjog iránti kérelem nemi alapon” című 60. cikke a következőképpen szól:

„1 A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak a menekültek helyzetére vonatkozó [Genfi egyezmény] 1. cikke A. részének (2) bekezdése szerinti üldözés egyik formájaként és a súlyos sérelem olyan formájaként legyen elismerhető, amely kiegészítő/szubszidiárius védelmet tesz szükségessé.

2 A részes felek gondoskodnak arról, hogy az említett egyezményben felsorolt összes ok a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő értelmezést kapjon, és hogy azokban az

esetekben, amikor azt állapítják meg, hogy az üldözéstől való félelem egy vagy több ilyen okból fakad, akkor a kérelmezők a vonatkozó alkalmazandó okmányoknak megfelelően menekült jogállást kapjanak.

[…]”

Az uniós jog

7 A 2011/95 irányelv (4), (10), (12), (17), (29), (30) és (34) preambulumbekezdése kimondja:

„(4) A genfi egyezmény és a jegyzőkönyv a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi.

[…]

(10) […] e szakaszban helyénvaló megerősíteni a [harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i] 2004/83/EK irányelv [(HL 2004. L 304., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o.)] alapjául szolgáló elveket, valamint törekedni a nemzetközi védelem elismerésére és tartalmára vonatkozó követelmények magasabb szintű szabályok alapján történő további közelítésére.

[…]

(12) Ezen irányelv legfőbb célja egyrészről annak biztosítása, hogy valamennyi tagállamban azonos feltételeket alkalmazzanak a nemzetközi védelemre valóban rászorulók beazonosítására, másrészről annak elősegítése, hogy e személyek valamennyi tagállamban hozzáférhessenek az ellátások egy minimális szintjéhez.

[…]

(17) Az ezen irányelv hatálya alá tartozó személyekkel való bánásmód tekintetében a tagállamokat kötelezik azon – többek között a hátrányos megkülönböztetést tiltó – nemzetközi jogi okmányok, amelyeknek szerződő felei.

[…]

(29) A genfi egyezmény 1. cikkének A. pontja szerinti menekültkénti elismerés egyik feltétele, hogy okozati kapcsolat álljon fenn az üldöztetés okai, azaz a faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozás, politikai meggyőződés vagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás, valamint az üldözési cselekmények, illetve az üldözési cselekmények elleni védelem hiánya között.

(30) Hasonlóképpen szükséges bevezetni a »meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás« miatti üldöztetés közös fogalmát. Egy meghatározott társadalmi csoport meghatározása céljából kellő figyelmet kell fordítani a kérelmező neméből fakadó szempontokra, ideértve a nemi identitást és szexuális irányultságot, ami kapcsolódhat bizonyos olyan jogi

hagyományokhoz és szokásokhoz, amelyek például a nemi szervek megcsonkításához, kényszersterilizációhoz, illetve kényszerabortuszhoz vezethetnek, amennyiben azok kapcsolatban állnak a kérelmező üldöztetéstől való megalapozott félelmével.

[…]

(34) Meg kell állapítani azon közös kritériumokat, amelyek alapján a nemzetközi védelmet kérők a kiegészítő védelemre jogosultként ismerhetők el. E kritériumok a tagállamok emberi jogi okmányokból fakadó nemzetközi kötelezettségein és a fennálló gyakorlaton alapulnak.”

8 Ezen irányelv 2. cikkének a), d)–i) és n) pontja értelmében:

„Ezen irányelv alkalmazásában az alábbi fogalommeghatározások alkalmazandók:

a) »nemzetközi védelem«: az e) pont szerinti menekültjogállás, illetve a g) pont szerinti kiegészítő védelmi jogállás;

[…]

d) »menekült«: harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni […];

e) »menekültjogállás«: egy harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy valamely tagállam által menekültként történő elismerése;

f) »kiegészítő védelemre jogosult személy«: olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy, aki nem minősül menekültnek, de akivel kapcsolatban megalapozott okokból azt kell feltételezni, hogy származási országába, illetőleg hontalan személy esetében a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országba való visszatérése esetén a 15. cikk szerinti súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének lenne kitéve; valamint akire a 17. cikk (1) és (2) bekezdése nem vonatkozik, és nem tudja vagy az ilyen veszélytől való félelmében nem kívánja ezen ország védelmét igénybe venni;

g) »kiegészítő védelmi jogállás«: egy harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy valamely tagállam által kiegészítő védelemre jogosult személyként történő elismerése;

h) »nemzetközi védelem iránti kérelem«: egy harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy által valamely tagállamnál előterjesztett olyan védelem iránti kérelem, amely a menekültjogállás, illetve a kiegészítő védelmi jogállás kérelmezéseként értelmezhető, és amely kapcsán a kérelmező nem kéri kifejezetten egy más jellegű, ezen irányelv hatálya alá nem tartozó olyan védelem biztosítását, amelynek megadását külön kell kérelmezni;

i) »kérelmező«: olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy, aki nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be, amelynek tárgyában még nem hoztak jogerős határozatot;

[…]

n) »származási ország«: az állampolgárság, illetve hontalan személyek esetében a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti ország vagy országok.”

9 Az irányelvnek „A nemzetközi védelem iránti kérelmek értékelése” című II. fejezetében foglalt, „A tények és körülmények értékelése” című 4. cikke (3) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(3) A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése egyedi alapon, a következők figyelembevételével történik:

a) a kérelemre vonatkozó határozat meghozatalának időpontjában a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit [helyesen: törvényi és rendeleti rendelkezéseit], valamint azok alkalmazási módját is;

b) a kérelmező releváns nyilatkozatai és az általa bemutatott dokumentumok, ideértve az arra vonatkozó információkat is, hogy a kérelmező üldöztetésnek vagy súlyos sérelemnek ki volt-e téve, illetve, hogy ezek veszélye fennáll-e;

c) a kérelmező egyéni helyzete és személyes körülményei, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, nem és életkor, annak megállapítása érdekében, hogy a személyes körülményeit figyelembe véve a vele szemben elkövetett cselekmények vagy azon cselekmények, amelyeket vele szemben elkövethetnek, üldöztetésnek, illetve súlyos sérelemnek minősülnek-e;

[…]

(4) Azon tény, hogy a kérelmező korábban már üldöztetésnek vagy súlyos sérelemnek volt kitéve, illetve vele szemben ilyen üldöztetés vagy súlyos sérelem közvetlen veszélye állt fenn, komoly alátámasztásául szolgál a kérelmező üldöztetéstől való megalapozott félelmének, valamit [helyesen: valamint] a súlyos sérelem tényleges veszélyének, kivéve, amennyiben alapos okból feltételezhető, hogy a kérelmezőt nem fogják újból üldözni, illetve hogy a súlyos sérelem veszélye vele szemben már nem áll fenn.”

10 Ugyanezen irányelvnek „Az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem forrásai” című 6. cikke a következőket írja elő:

„Az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem forrásai az alábbiak lehetnek:

a) az állam;

b) az államot vagy az államterület egy jelentős részét ellenőrzésük alatt tartó felek vagy szervezetek;

c) az államtól független szereplők, amennyiben megállapítható, hogy az a) és b) pontban említett szereplők, ideértve a nemzetközi szervezeteket is, nem képesek vagy nem hajlandók az üldöztetéssel, illetve a súlyos sérelemmel szemben a 7. cikk szerint védelmet nyújtani.”

11 A 2011/95 irányelvnek „A védelem nyújtói” című 7. cikke a következőképpen szól:

„(1) Az üldöztetés vagy súlyos sérelem elleni védelmet csak az alábbiak nyújthatják:

a) az állam; vagy

b) az államot vagy az államterület egy jelentős részét ellenőrzésük alatt tartó felek vagy szervezetek, ideértve a nemzetközi szervezeteket is,

amennyiben hajlandóak és képesek a (2) bekezdés szerinti védelem nyújtására.

(2) Az üldöztetés vagy súlyos sérelem elleni védelemnek hatékonynak és ideiglenes jellegűnek [helyesen: nem ideiglenes jellegűnek] kell lennie. A védelem általában akkor biztosított, ha az (1) bekezdés a) és b) pontjában említett szereplők – például az üldöztetésnek, illetve súlyos sérelmet okozónak minősülő cselekmények felderítéséhez, büntetőeljárás útján történő üldözéséhez és szankcionálásához szükséges hatékony jogszabályokkal – megfelelő lépéseket tesznek az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem megakadályozása érdekében, és ha a kérelmező hozzáférhet e védelemhez.

[…]”

12 Ezen irányelvnek „Az üldöztetés” című 9. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Egy cselekmény a genfi egyezmény 1. cikkének A. pontja szerint akkor minősül üldözésnek, ha:

a) jellegénél, illetve ismétlődésénél fogva elegendően súlyos ahhoz, hogy az alapvető emberi jogokat súlyosan megsértse, különös tekintettel az állam azon kötelezettségeire, amelyektől az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló[, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény; a továbbiakban: EJEE)] 15. cikkének (2) bekezdése értelmében nem lehet eltérni; vagy

b) különböző olyan intézkedések együtteséből állnak össze, amelyek elég súlyosan sértik az emberi jogokat ahhoz, hogy az érintett személy helyzetére az a) pontban említetthez hasonló módon hassanak.

(2) Az (1) bekezdés szerinti üldözés többek között a következő cselekmények formájában jelenhet meg:

a) fizikai vagy pszichikai erőszak alkalmazása, ideértve a nemi erőszakot is;

[…]

f) olyan cselekmények, amelyeket nemi hovatartozás miatt […] követtek el.

(3) A 2. cikk d) pontjával összhangban, a 10. cikkben említett okok, valamint az e cikk (1) bekezdésében üldözésnek minősített cselekmények, illetve az ilyen cselekményekkel szembeni védelem hiánya között összefüggésnek kell lennie.”

13 Az említett irányelv „Üldöztetési okok” című 10. cikke értelmében:

„(1) Az üldöztetési okok értékelésekor a tagállamok a következőket veszik figyelembe:

[…]

d) valamely csoport különösen akkor minősül meghatározott társadalmi csoportnak, ha:

– a csoport tagjai veleszületett jellemzőkkel vagy meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek vagy olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik vannak, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, illetve

– a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli.

A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a szexuális irányultságon alapul. Nem tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá az olyan cselekmények, amelyek a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülnek. Egy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás meghatározása vagy egy ilyen csoport jellemzőinek beazonosítása céljából kellő figyelmet kell fordítani a nemre vonatkozó szempontokra, ideértve a nemi identitást is;

[…]

(2) Annak értékelésekor, hogy a kérelmező üldöztetéstől való félelme megalapozott-e, nincs jelentősége annak, hogy a kérelmező ténylegesen rendelkezik-e az üldöztetés alapjául szolgáló faji, vallási, nemzetiségi, társadalmi vagy politikai jellemzőkkel, amennyiben üldözője úgy tekinti, hogy rendelkezik e jellemzőkkel.”

14 Ugyanezen irányelvnek „A menekültként való elismerés” című 13. cikke a következőket írja elő:

„A tagállamok olyan harmadik országbeli állampolgárt vagy hontalan személyt ismernek el menekültként, aki megfelel a II. és III. fejezetben előírt feltételeknek.”

15 A 2011/95 irányelvnek a „Súlyos sérelem” című 15. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az alábbiak minősülnek súlyos sérelemnek:

a) halálbüntetés vagy kivégzés; vagy

b) kínzás vagy embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés alkalmazása a kérelmezővel szemben a származási országban; […]

[…]”

16 Ezen irányelvnek „A kiegészítő védelmi jogállás elismerése” című 18. cikkének szövege a következő:

„A tagállamok olyan harmadik országbeli állampolgárt vagy hontalan személyt részesítenek kiegészítő védelemben, aki megfelel a II. és V. fejezetben előírt feltételeknek.”

A bolgár jog

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Zakon za ubezhishteto i bezhantsite (a menedékjogról és a menekültekről szóló törvény, a továbbiakban: ZUB) 8. cikkének (1), (3)–(5) és (7) bekezdése ülteti át a bolgár jogrendbe a 2011/95 irányelv 2. cikkének d) pontját, valamint 6., 7. és 9. cikkét, és hogy e törvény 9. cikkének (1) bekezdése ülteti át ezen irányelv 15. cikkét.

18 A ZUB kiegészítő rendelkezéseinek 2015. október 16. óta hatályos változata (a DV 2015. évi 80. száma) 1. §-ának 5. pontja pontosítja, hogy „[a] »faj, a vallás, a nemzeti hovatartozás, a meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás és a politikai meggyőződés« fogalma megegyezik a [Genfi Egyezmény] és a [2011/95] irányelv 10. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalommal”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

19 WS török állampolgár, aki etnikai hovatartozását tekintve kurd, szunnita muzulmán, és elvált. 2018 júniusában jogszerűen érkezett Bulgáriába. Ezt követően Berlinbe (Németország) utazott egyik családtagjához, ahol nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be. A DAB 2019. február 28-i, a német hatóságok kérelme alapján elfogadott határozatával a bolgár hatóságok WS-t a nemzetközi védelem iránti kérelmének vizsgálata céljából visszavették.

20 A DAB által 2019 októberében tartott három meghallgatás során WS azt állította, hogy tizenhat éves korában házasságra kényszerítették, és hogy három lánya van. Házastársa a házaséletük során bántalmazta, amiről a vér szerinti családja ugyan tudomással bírt, de nem segített rajta. WS 2016 szeptemberében menekült el a házastársi közös otthonból, 2017-ben egyházi házasságot kötött, és e házasságból 2018 májusában egy fia született. Miután elhagyta Törökországot, 2018 szeptemberében hivatalosan elvált első férjétől, annak tiltakozása ellenére. Úgy nyilatkozott, hogy ezen okok miatt attól tart, hogy családja megöli, ha visszatér Törökországba.

21 A DAB előtt WS benyújtotta a török polgári bíróságnak a házasság felbontását kimondó jogerős határozatát, valamint az általa a férjével, vér szerinti családjával és a férje családjával szemben 2017 januárjában a torbali (Törökország) főügyészséghez benyújtott panaszt, amelynek 2017. január 9-i jegyzőkönyvében szerepelnek a házastársa által neki küldött, fenyegető telefonüzenetek. Benyújtotta továbbá egy török bíróság 2017. június 30-i határozatát, amely őt bántalmazott nők számára fenntartott menedékotthonba helyezte, ahol nem érezte magát biztonságban.

22 2020. május 21-i határozatával a DAB elnöke elutasította a WS által benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet, mivel úgy ítélte meg egyrészt, hogy a WS által Törökország elhagyásának indokolására felhozott okok, többek között a családon belüli erőszak, illetve a házastársa és a vér szerinti családtagjai által tett halálos fenyegetések nem relevánsak e jogállás

elismerése szempontjából, mivel azok nem kapcsolhatók a ZUB 8. cikkének (1) bekezdésében említett egyik üldöztetési okhoz sem. Ezenkívül WS nem hivatkozott arra, hogy nemi alapú üldöztetés áldozata lenne.

23 Másrészt a DAB elnöke megtagadta a kiegészítő védelmi jogállás WS számára történő elismerését. Úgy ítélte meg, hogy a felperes nem felel meg az ehhez szükséges feltételeknek, mivel „sem a hatóságok, sem meghatározott csoportok nem tettek olyan lépéseket a kérelmezővel szemben, amelyeket az állam ne tudott volna ellenőrizni”, és mivel „állítólagosan bűncselekmények áldozatává vált, amelyekről azonban nem tájékoztatta a rendőrséget, és feljelentést sem tett, Törökországot pedig […] jogszerűen hagyta el”.

24 2020. október 15-i ítéletével, amelyet a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Bulgária) 2021. március 9-én helybenhagyott, és amely így jogerőre emelkedett, az Administrativen sad Sofia-grad (szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária) elutasította a WS által a jelen ítélet 22. pontjában említett határozattal szemben benyújtott keresetet.

25 2021. április 13-án WS új bizonyítékok alapján nemzetközi védelem iránti újabb kérelmet nyújtott be, amelyben a „meghatározott társadalmi csoporthoz”, nevezetesen a családon belüli erőszak áldozatává vált nők, valamint a „becsület nevében elkövetett bűncselekmények” áldozatává válás veszélyének kitett nők csoportjához tartozás miatt az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való megalapozott félelemre hivatkozott. Kifejtette, hogy a török állam nem képes őt megvédeni az államtól független ezen szereplőkkel szemben, és arra hivatkozott, hogy Törökországba való visszaküldése a „becsület nevében elkövetett bűncselekménynek” vagy kényszerházasságnak, és így az EJEE 2. és 3. cikke megsértésének tenné ki.

26 E kérelem alátámasztására WS új bizonyítékként benyújtotta egy török büntetőbíróság azon határozatát, amely a volt férjét öt hónap szabadságvesztésre ítélte a vele szemben 2016 szeptemberében elkövetett fenyegetés bűntette miatt. E büntetés végrehajtását a büntetlen előéletére, személyes jellemzőire és az említett büntetés elfogadására tekintettel öt év próbaidőre felfüggesztették. Az említett kérelemhez csatolta a „Deutsche Welle” újság 2021-ben megjelent cikkeit, amelyek a nőkkel szemben Törökországban, különös erőszakkal elkövetett gyilkosságokról számoltak be. Egyébiránt új körülményként WS arra hivatkozott, hogy a Török Köztársaság 2021 márciusában kilépett az Isztambuli Egyezményből.

27 2021. május 5-i határozatával a DAB WS újabb kérelmét követően megtagadta a nemzetközi védelem megadására irányuló eljárás újbóli megnyitását azzal az indokkal, hogy WS nem terjesztett elő a személyes helyzetére vagy a származási országára vonatkozóan egyetlen fontos új bizonyítékot sem. A DAB hangsúlyozta, hogy a török hatóságok több alkalommal is segítséget nyújtottak neki, és jelezték, hogy készek minden jogi eszközzel segítséget nyújtani neki.

28 A kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt pontosítja, hogy még ha a WS által benyújtott, nemzetközi védelem iránti újabb kérelmet mint elfogadhatatlant el is utasították, a nemzetközi védelem megadására vonatkozó anyagi jogi feltételek értelmezése mindazonáltal szükséges annak meghatározásához, hogy WS olyan új bizonyítékokat vagy tényeket terjesztett-e elő, amelyek igazolják az ilyen védelem megadását.

29 E tekintetben megjegyzi, hogy a Bíróság még nem határozott a jelen ügyben felmerült „a nők elleni, nemi alapú, családon belüli erőszakra és a becsület nevében elkövetett bűncselekménnyel való fenyegetettségre mint a nemzetközi védelem megadásának indokára vonatkozó” kérdésekről. E bíróság arra keresi a választ, hogy az ilyen erőszak áldozatává vált nőnek a 2011/95 irányelv

10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásának mint üldöztetési oknak” a megállapításához a biológiai vagy társadalmi nem figyelembevétele elegendő-e, és hogy az üldözésnek minősített cselekmények – ideértve a családon belüli erőszakot is – meghatározóak lehetnek-e ezen csoport társadalmi láthatóságának megállapítása szempontjából.

30 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság először is arra vár választ, hogy e rendelkezés értelmezéséhez és a 2011/95 irányelv (17) preambulumbekezdésére tekintettel figyelembe kell-e venni a CEDAW-ot és az Isztambuli Egyezményt annak ellenére, hogy a Bolgár Köztársaság nem részes fele ez utóbbi egyezménynek.

31 E bíróság megjegyzi, hogy az Isztambuli Egyezmény 34–40. cikkében felsorolt cselekmények, vagyis többek között a fizikai vagy szexuális erőszak, a kényszerházasság vagy a szexuális zaklatás a nők elleni, a 2011/95 irányelv (30) preambulumbekezdésében nem kimerítő jelleggel felsorolt erőszak körébe tartoznak, és ezen irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) és f) pontja értelmében vett „üldözést megvalósító cselekményeknek” minősíthetők.

32 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá arra keresi a választ, hogy hogyan kell értelmezni a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését abban az esetben, ha a nemi alapú üldözést, amely családon belüli erőszak formáját ölti, az ezen irányelv 6. cikkének c) pontja értelmében vett „államtól független szereplők” követik el. Különösen azt kérdezi, hogy az e 9. cikk (3) bekezdésében megkövetelt „összefüggés” feltételezi-e azt, hogy az államtól független szereplők elismerik, hogy az általuk elkövetett, üldözésnek minősített cselekményeket az áldozatok biológiai vagy társadalmi neme határozza meg.

33 Végül arra az esetre, ha a családon belüli erőszak áldozatává vált és a becsület nevében elkövetett bűncselekménynek kitett nőnek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozása nem állapítható meg, a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy WS-t csak akkor lehet visszaküldeni származási országába, ha megállapítást nyer, hogy ez a visszaküldés nem tenné ki az ezen irányelv 2. cikkének f) pontja értelmében vett „súlyos sérelem” elszenvedése tényleges veszélyének. Ennek keretében különösen azt kérdezi, hogy a „becsület nevében elkövetett bűncselekmény” veszélye az említett irányelv 15. cikkének az EJEE 2. cikkével összefüggésben értelmezett a) pontjának vagy ugyanezen irányelv 15. cikkének az EJEE 3. cikkével összefüggésben értelmezett b) pontjának hatálya alá tartozó súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének minősül-e.

34 E körülmények között az Administrativen sad Sofia-grad (szófiai közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Alkalmazhatók-e [a 2011/95 irányelv] (17) preambulumbekezdése alapján a [CEDAW-ban] és az [isztambuli egyezményben] szereplő fogalommeghatározások [Genfi Egyezmény] és a [2011/95 irányelv] szerinti nemzetközi védelem megadása indokának való minősítése céljából, vagy a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak mint a [2011/95 irányelv] szerinti nemzetközi védelem megadásának indoka az említett nemzetközi jogi okmányok szerintitől eltérő, önálló jelentéssel bír?

2) Nőkkel szembeni nemi alapú erőszak alkalmazására való hivatkozás esetén kizárólag az üldöztetés (erőszak, amely egy nő ellen irányul csak azért, mert nő) áldozatának biológiai vagy társadalmi neme bír-e jelentőséggel a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás mint a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerinti üldöztetési ok megállapítása szempontjából, meghatározóak lehetnek-e a (30) preambulumbekezdés nem kimerítő jellegű felsorolásában szereplőkhöz hasonló konkrét üldözési formák/cselekmények a származási ország körülményeitől függően „a csoport társadalmi láthatósága”, vagyis annak megkülönböztető jellemzője szempontjából, vagy e cselekmények csak a [2011/95 irányelv] 9. cikke (2) bekezdésének a) vagy f) pontja szerinti üldözési cselekményekre vonatkozhatnak?

3) Megfelelő indokot képez-e a biológiai vagy társadalmi nem a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerinti meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás megállapításához, ha a védelem kérelmezője nemi alapú családon belüli erőszakra hivatkozik, vagy egy további megkülönböztető jellemzőt is meg kell állapítani a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdése d) pontja szövegének olyan szó szerinti értelmezése esetén, hogy a feltételeknek együttesen, a nemi szempontoknak pedig vagylagosan kell fennállniuk?

4) Abban az esetben, ha a kérelmező nemi alapú [családon belüli] erőszaknak a [2011/95 irányelv] 6. cikkének c) pontja értelmében vett, az üldöztetés forrását képező, az államtól független szereplő általi alkalmazására hivatkozik, úgy kell-e értelmezni a [2011/95 irányelv] 9. cikkének (3) bekezdését, hogy az okozati összefüggéshez elegendő [az ezen irányelv] 10. cikk[é]ben felsorolt üldöztetési okok és [az ezen irányelv 9. cikkének] (1) bekezdés[e] értelmében vett üldözési cselekmények közötti összefüggés megállapítása, vagy kötelező jelleggel meg kell-e állapítani a hivatkozott üldöztetéssel szembeni védelem hiányát, illetve fennáll-e az összefüggés azokban az esetekben, amelyekben az üldöztetés forrását képező, az államtól független szereplők nem tekintik nemi alapúnak önmagukban az egyes üldözési/erőszakos cselekményeket?

5) Megalapozhatja-e a kiegészítő védelemnek a [2011/95 irányelvnek] az EJEE 2. cikkével (senkit nem lehet életétől szándékosan megfosztani) összefüggésben értelmezett 15. cikkének a) pontja alapján történő megadását e védelem megadása egyéb feltételeinek fennállása esetén becsületgyilkosság tényleges kilátásba helyezése a származási országba való esetleges visszatérés esetére, vagy ezt a 2011/95 irányelvnek az EJEE 3. cikkével összefüggésben értelmezett 15. cikkének b) pontja szerinti sérelemnek kell-e tekinteni az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatában a további nemi alapú erőszakos cselekmények veszélyének átfogó értékelése mellett elvégzett értelmezésnek megfelelően, illetve elegendő-e a kiegészítő védelem megadásához, hogy a kérelmező szubjektíve nem kívánja a származási ország védelmét igénybe venni?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első, második és harmadik kérdésről

35 Az együttesen vizsgálandó első három kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a származási országban fennálló körülményektől függően az ezen országban élő nők – összességükben véve – a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető „üldöztetési ok”

szempontjából „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak minősülhetnek, vagy az érintett nőknek egy további közös jellemzővel kell rendelkezniük ahhoz, hogy ilyen csoporthoz tartozónak minősüljenek.

36 Elöljáróban a 2011/95 irányelv (4) és (12) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi, és hogy ezt az irányelvet többek között annak érdekében fogadták el, hogy valamennyi tagállamban azonos feltételeket alkalmazzanak a nemzetközi védelemre valóban rászorulók beazonosítására (2020. november 19-i Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [Katonai szolgálat és menekültügy] ítélet, C-238/19, EU:C:2020:945, 19. pont).

37 A 2011/95 irányelv rendelkezéseit tehát nemcsak ezen irányelv általános rendszerének és céljának fényében kell értelmezni, hanem tiszteletben tartva a Genfi Egyezményt és az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett egyéb vonatkozó szerződéseket is. Amint az az említett irányelv (17) preambulumbekezdéséből kitűnik, e szerződések között szerepelnek azok, amelyek tiltják a hátrányos megkülönböztetést az ugyanezen irányelv hatálya alá tartozó személyekkel való bánásmód tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2015. február 26-i Shepherd ítélet, C-472/13, EU:C:2015:117, 23. pont; 2020. november 19-i Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [Katonai szolgálat és menekültügy] ítélet, C-238/19, EU:C:2020:945, 20. pont).

38 Ebben az összefüggésben a Genfi Egyezmény által az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságára (HCR) bízott feladatokra tekintettel az általa kibocsátott dokumentumok különös relevanciával bírnak (lásd ebben az értelemben: 2019. május 23-i Bilali ítélet, C-720/17, EU:C:2019:448, 57. pont; 2023. január 12-i Migracijos departamentas [Politikai véleményen alapuló üldöztetési okok] ítélet, C-280/21, EU:C:2023:13, 27. pont).

39 A 2011/95 irányelv 2. cikkének a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdését tükröző d) pontja szerint „menekült” alatt értendő a harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése, avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni. Ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdése a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető öt üldöztetési ok esetében egyenként felsorolja a tagállamok által figyelembe veendő tényezőket.

40 Ami különösen a „meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásra” vonatkozó okot illeti, e 10. cikk (1) bekezdése d) pontjának első albekezdéséből kitűnik, hogy valamely csoportot akkor kell „meghatározott társadalmi csoportnak” tekinteni, ha két együttes feltétel teljesül. Egyfelől, az adott csoport tagjainak legalább egy közös azonosító vonással kell rendelkeznie az alábbi három közül, mégpedig „veleszületett jellemzőkkel” vagy „meg nem változtatható közös háttérrel”, vagy olyan meggyőződésüknek, illetve jellemzőiknek kell lenniük, „amelyek olyannyira alapvetők az identitás szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni”. Másfelől, a csoportnak az érintett harmadik országban egyértelműen „elkülöníthető identitással” kell rendelkeznie, „mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli”.

41 Ezenkívül az említett 10. cikk (1) bekezdése d) pontjának második albekezdése többek között pontosítja, hogy „[a] meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás meghatározása vagy egy ilyen csoport jellemzőinek beazonosítása céljából kellő figyelmet kell fordítani a nemre vonatkozó szempontokra, ideértve a nemi identitást is”. E rendelkezést a 2011/95 irányelv

(30) preambulumbekezdésével összefüggésben kell értelmezni, amely szerint a nemi identitás kapcsolódhat bizonyos olyan jogi hagyományokhoz vagy szokásokhoz, amelyek például a nemi szervek megcsonkításához, kényszersterilizációhoz, illetve kényszerabortuszhoz vezethetnek.

42 Egyébiránt a HCR nemzetközi védelemre vonatkozó, a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése keretében a nemi alapú üldöztetésről szóló, 1. sz. iránymutatásának 30. pontja az ezen egyezményben említett és a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontjában meghatározott „társadalmi csoport” fogalmát illetően pontosítja, hogy „a nemi hovatartozás megfelelő módon a társadalmi csoport kategóriájába tartozhat; a nők a veleszületett és megváltoztathatatlan jellemzők által meghatározott társadalmi csoport egyértelmű példáját adják, akiket gyakran a férfiaktól eltérő bánásmódban részesítenek. […] Jellemzőik alapján a társadalmon belül is csoportként azonosíthatók, ami miatt a különböző országokban eltérő bánásmódnak és normáknak vannak kitéve.”

43 Ezen előzetes pontosításokra tekintettel kell választ adni a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre.

44 Elsősorban, figyelembe véve az e bíróság által a CEDAW-nak és az Isztambuli Egyezménynek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának értelmezése szempontjából vett relevanciáját illetően kifejezett kétségeket, pontosítani kell egyrészt, hogy bár az Unió nem részes fele az első egyezménynek, valamennyi tagállam ratifikálta azt. A CEDAW tehát az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett releváns szerződések között szerepel, amelyek tiszteletben tartásával ezen irányelvet, így a 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját értelmezni kell.

45 Ezenkívül, az említett irányelv (17) preambulumbekezdése szerint Az ezen irányelv hatálya alá tartozó személyekkel való bánásmód tekintetében a tagállamokat kötelezik azon – többek között a hátrányos megkülönböztetést tiltó – nemzetközi jogi okmányok, amelyeknek szerződő felei, köztük a CEDAW. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásával foglalkozó, a CEDAW alkalmazásának nyomon követésével megbízott bizottság pontosította, hogy ez az egyezmény megerősíti és kiegészíti a nők és lányok jogi védelmének nemzetközi rendszerét, a menekültekre vonatkozó keretek között is.

46 Másrészt, az Isztambuli Egyezményt illetően, amely 2023. október 1. óta köti az Uniót, hangsúlyozni kell, hogy ez az egyezmény az EUMSZ 78. cikk (2) bekezdésének hatálya alá tartozó kötelezettségeket fogalmaz meg, amely rendelkezés felhatalmazza az uniós jogalkotót arra, hogy a közös európai menekültügyi rendszerre vonatkozó olyan intézkedéseket fogadjon el, mint a 2011/95 irányelv (lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i 1/19 [Isztambuli Egyezmény] vélemény, EU:C:2021:832, 294., 302. és 303. pont). Így az említett egyezmény, amennyiben kapcsolatban áll a menekültüggyel és a visszaküldés tilalmával, szintén részét képezi az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett releváns szerződéseknek.

47 E körülmények között ezen irányelv rendelkezéseit, különösen a 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját az Isztambuli Egyezmény tiszteletben tartásával kell értelmezni, noha egyes tagállamok, köztük a Bolgár Köztársaság, nem ratifikálták az egyezményt.

48 E tekintetben meg kell jegyezni egyrészt, hogy az Isztambuli Egyezmény 60. cikkének 1 bekezdése úgy rendelkezik, hogy a nőkkel szembeni, nemi alapú erőszakot a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése értelmében vett üldözés egyik formájaként kell elismerni. Másrészt ezen 60. cikkének 2 bekezdése előírja, hogy a részes felek gondoskodnak arról, hogy a Genfi Egyezményben felsorolt összes üldöztetési ok a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe

vevő értelmezést kapjon, és hogy azokban az esetekben, amikor azt állapítják meg, hogy az üldözéstől való félelem egy vagy több ilyen okból fakad, akkor a kérelmezők a vonatkozó alkalmazandó okmányoknak megfelelően menekült jogállást kapjanak.

49 Másodsorban, ami a „meghatározott társadalmi csoport” beazonosítására vonatkozó, a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának első albekezdésében előírt és a jelen ítélet 40. pontjában felidézett első feltételt illeti, amely szerint legalább egy közös vonással kell rendelkezniük az e rendelkezésben említett három azonosító vonás közül, meg kell jegyezni, hogy a női mivolt veleszületett jellemző, és ennélfogva elegendő e feltétel teljesüléséhez.

50 Ez nem zárja ki, hogy azok a nők, akik további közös vonásokkal rendelkezhetnek, így például egy további veleszületett jellemzővel, vagy olyan meg nem változtatható közös hátérrel, mint például egy sajátos családi helyzet, vagy akiknek akár olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik lehetnek, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy a nőket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, szintén a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozhatnak.

51 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő információkra tekintettel meg kell jegyezni különösen, hogy az a tény, hogy a nők kényszerházasság elől menekültek, vagy a házas nők elhagyták otthonaikat, e rendelkezés értelmében „meg nem változtatható közös háttérnek” tekinthető.

52 Harmadsorban, ami a „meghatározott társadalmi csoport” beazonosítására vonatkozó második feltételt illeti, amely a csoportnak a származási országban egyértelműen „elkülöníthető identitására” vonatkozik, meg kell állapítani, hogy a nőket a körülvevő társadalom másként kezelheti, és e társadalomban – különösen a származási országukban érvényes társadalmi, erkölcsi vagy jogi normák miatt – elkülöníthető identitással rendelkezhetnek.

53 E második azonosítási feltételnek a jelen ítélet 50. és 51. pontjában említettekhez hasonlóan a további közös jellemzőkkel rendelkező nők is eleget tesznek, amennyiben a származási országukban érvényesülő társadalmi, erkölcsi vagy jogi normák azzal a következménnyel járnak, hogy e nőket e közös jellemző miatt az őket körülvevő társadalom másként kezeli.

54 Ebben az összefüggésben pontosítani kell, hogy az érintett tagállam feladata annak meghatározása, hogy mely körülvevő társadalom releváns e társadalmi csoport létének értékelése szempontjából. A körülvevő társadalom egybeeshet a nemzetközi védelmet kérelmező személy harmadik országnak minősülő származási országának egészével, vagy szűkebben is körülírható, például e harmadik ország területének vagy lakosságának egy részére korlátozva.

55 Negyedsorban, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2011/95 irányelv (30) preambulumbekezdésében említettekhez hasonló cselekmények figyelembe vehetők-e az ezen irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett „társadalmi csoport” egyértelműen elkülöníthető identitásának meghatározása céljából, pontosítani kell, hogy a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozást az említett irányelv 9. cikke értelmében vett olyan üldözéstől függetlenül kell megállapítani, amelynek e csoport tagjai a származási országban áldozatul eshetnek.

56 Mindazonáltal a közös jellemzőkkel rendelkező személyek által elszenvedett hátrányos megkülönböztetés vagy üldöztetés releváns tényezőnek minősülhet, amennyiben annak vizsgálatához, hogy teljesül-e a valamely társadalmi csoport beazonosítására vonatkozóan

a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontjában előírt második feltétel, azt kell értékelni, hogy a szóban forgó csoport az adott származási ország társadalmi, erkölcsi vagy jogi normáira tekintettel elkülönültnek tűnik-e. Ezt az értelmezést megerősíti a HCR-nek a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése szerinti „meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásra” vonatkozó, 2. sz. iránymutatásának 14. pontja.

57 Következésképpen a nők – összességükben véve – a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak tekinthetők, amennyiben bizonyítást nyer, hogy származási országukban, nemi hovatartozásuk miatt fizikai vagy pszichikai erőszaknak vannak kitéve, ideértve a nemi erőszakot és a családon belüli erőszakot is.

58 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 79. pontjában rámutatott, azok a nők, akik megtagadják a kényszerházasságot, amennyiben az ilyen gyakorlat a társadalmukban társadalmi normának tekinthető, vagy akik az ilyen házasság felbontásával e normának ellenszegülnek, úgy tekinthetők, mint akik egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkező társadalmi csoporthoz tartoznak származási országukban, ha ilyen magatartások miatt megbélyegzik őket, és ki vannak téve az őket körülvevő társadalom – kirekesztettséghez vagy megtorló cselekményekhez vezető – rosszallásának.

59 Ötödsorban, a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásra alapított nemzetközi védelem iránti kérelem értékeléséhez az érintett tagállamnak meg kell vizsgálnia, hogy az ezen üldöztetési okra hivatkozó személynek a 2011/95 irányelv 2. cikkének d) pontja értelmében vett, a származási országában való üldöztetéstől való „felelme [megalapozott-e]”.

60 E tekintetben ezen irányelv 4. cikke (3) bekezdésének megfelelően a kérelmező üldöztetéstől való félelme megalapozottságának értékelése egyedi alapon történik, és azt esetről esetre, körültekintően és óvatosan kell elvégezni, kizárólag a tények és körülmények konkrét értékelése alapján, nemcsak az e cikk (3) bekezdésében, hanem a (4) bekezdésében foglalt szabályoknak megfelelően is, annak meghatározása érdekében, hogy a megállapított tények és körülmények olyan fenyegetettséget jelentenek-e, hogy az érintett személy egyéni helyzetére tekintettel megalapozottan félhet attól, hogy a származási országába való visszatérése esetén valóban üldöztetés áldozatává válik (lásd ebben az értelemben: 2023. szeptember 21-i Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie [Politikai vélemény a fogadó tagállamban] ítélet, C-151/22, EU:C:2023:688, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 E célból, amint azt a HCR nemzetközi védelemre vonatkozó 1. sz. iránymutatása 36. pontjának x) alpontja kimondja, a nők által benyújtott menedékjog iránti kérelmek elbírálása szempontjából releváns információkat kell gyűjteni a származási országról, így például a nők törvény előtti helyzetéről, politikai, gazdasági és szociális jogaikról, az ország kulturális és társadalmi szokásairól, valamint ezek be nem tartásának következményeiről, a nőket károsító hagyományos gyakorlatok gyakoriságáról, a nők elleni erőszak ismertté vált előfordulásáról és formáiról, a számukra biztosított védelemről, az ilyen erőszak elkövetőivel szembeni szankciókról, valamint egy ilyen kérelem benyújtását követően a származási országába visszatérő nőt fenyegető kockázatokról.

62 A fenti indokokra tekintettel az első három kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a származási országban fennálló körülményektől függően a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető „üldöztetési ok”

szempontjából „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak tekinthetők mind az ezen országban élő nők – összességükben véve –, mind pedig a nők egy további közös jellemzővel rendelkező, szűkebb csoportjai.

A negyedik kérdésről

63 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az megköveteli, hogy amennyiben a kérelmező a származási országában az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való félelemre hivatkozik, minden esetben bizonyítani kell az összefüggést az üldözésnek minősülő cselekmények és az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok legalább egyike között.

64 Elöljáróban pontosítani kell, hogy a 2011/95 irányelv 6. cikkének c) pontja értelmében ahhoz, hogy az államtól független szereplők „üldöztetés, illetve súlyos sérelem forrásainak” minősüljenek, bizonyítani kell, hogy az ezen irányelv 7. cikkében említett, védelmet nyújtó szereplők, köztük többek között az állam, nem képesek vagy nem hajlandók az üldöztetéssel szemben védelmet nyújtani. Amint azt a főtanácsnok az indítványának 87. pontjában hangsúlyozta, e 7. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a védelem nyújtóinak nemcsak képesnek, hanem hajlandónak is kell lenniük arra, hogy megvédjék az érintett kérelmezőt az őt fenyegető üldöztetéssel, illetve súlyos sérelemmel szemben.

65 E védelemnek az említett 7. cikk (2) bekezdésének megfelelően hatékonynak és nem ideiglenes jellegűnek kell lennie. Általában ez az eset áll fenn akkor, amikor az ugyanezen 7. cikk (1) bekezdésében említett védelemnyújtók észszerű lépéseket tesznek az említett üldöztetés, illetve súlyos sérelem megakadályozása érdekében, különösen akkor, ha hatékony igazságszolgáltatási rendszer áll rendelkezésükre, amelyhez a nemzetközi védelmet kérelmező személy hozzáférhet, és amely lehetővé teszi az ilyen cselekmények felderítését, büntetőeljárás útján történő üldözését és szankcionálását.

66 A 2011/95 irányelv 9. cikkének a 6. cikke c) pontjával és 7. cikke (1) bekezdésével, valamint (29) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése szerint a menekült jogállás elismerése azt feltételezi, hogy összefüggés áll fenn az ugyanezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok és az ezen irányelv 9. cikkének (1) és (2) bekezdése szerinti üldözésnek minősített cselekmények között, illetve ezen üldöztetési okok és az „államtól független szereplők” által elkövetett, üldözésnek minősülő cselekményekkel szemben a „védelem nyújtói” által biztosított védelem hiánya között.

67 Így az államtól független szereplő által elkövetett, üldözésnek minősülő cselekmény esetén a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdésében megállapított feltétel akkor teljesül, ha e cselekmény az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok valamelyikén alapul, még akkor is, ha a védelem hiánya nem ezeken az okokon alapul. E feltételt akkor is teljesítettnek kell tekinteni, ha a védelem hiánya az utóbbi rendelkezésben említett üldöztetési okok valamelyikén alapul, még akkor is, ha az államtól független szereplő által elkövetett, üldözésnek minősülő cselekmény nem ezeken az okokon alapul.

68 Ez az értelmezés megfelel a 2011/95 irányelv (10) és (12) preambulumbekezdésében kimondott, a menekültek magas szintű védelme biztosítására és a nemzetközi védelemre valóban rászorulók beazonosítására irányuló célkitűzéseknek.

69 Ezt az értelmezést megerősíti a HCR nemzetközi védelemre vonatkozó, 1. sz. iránymutatásának 21. pontja is, amely szerint „[a]mennyiben fennáll az államtól független szereplő (például férj, élettárs vagy az államtól független más szereplő) által a [Genfi Egyezményben] meghatározott okok valamelyikével kapcsolatos okból folytatott üldözés veszélye, az okozati összefüggés bizonyított, függetlenül attól, hogy az állami védelem hiánya a [Genfi Egyezménnyel] összefüggésben áll-e, vagy sem. Egyébiránt, abban az esetben, ha az államtól független szereplő általi üldöztetés veszélye nem áll összefüggésben a [Genfi Egyezményben] meghatározott valamely okkal, de az, hogy az állam nem képes vagy nem hajlandó védelmet nyújtani, a [Genfi Egyezményben] meghatározott okok valamelyikén alapul, az okozati összefüggés szintén megállapítható.”

70 A fentiekre tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a kérelmező a származási országában az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való félelemre hivatkozik, nem szükséges bizonyítani az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok egyike és az ilyen üldözésnek minősülő cselekmények közötti összefüggést, ha összefüggés állapítható meg ezen üldöztetési okok egyike és az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében említett védelemnyújtók ezen cselekményekkel szembeni védelmének hiánya között.

Az ötödik kérdésről

71 Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 15. cikkének a) és b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a „súlyos sérelem” fogalma kiterjed annak valós veszélyére, hogy a kérelmezőt a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli vagy vele szemben erőszakot alkalmaz, és hogy e fogalom az ezen irányelv 2. cikkének g) pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismeréséhez vezethet.

72 Elöljáróban meg kell állapítani, hogy ez a kérdés az alapeljárás szempontjából csak abban az esetben releváns, ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy WS nem felel meg a menekült jogállás elismeréséhez szükséges feltételeknek. Mivel ugyanis a 2011/95 irányelv 13. cikkének megfelelően a tagállamok kötelesek minden olyan kérelmezőt menekültként elismerni, aki megfelel az ezen irányelvben előírt feltételeknek, anélkül hogy e tekintetben mérlegelési jogkörrel rendelkeznének (lásd ebben az értelemben: 2015. június 24-i T. ítélet, C-373/13, EU:C:2015:413, 63. pont; 2019. május 14-i M és társai [Menekült jogállás visszavonása] ítélet, C-391/16, C-77/17 és C-78/17, EU:C:2019:403, 89. pont), kizárólag ebben az esetben kell azt is megvizsgálni, hogy WS-nek meg kell-e adni a kiegészítő védelmi jogállást.

73 A 2011/95 irányelv 2. cikkének f) pontja úgy rendelkezik, hogy kiegészítő védelemre az olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy jogosult, aki nem minősül menekültnek, de akivel kapcsolatban megalapozott okokból azt kell feltételezni, hogy származási országába való visszatérése esetén a 15. cikk szerinti súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének lenne kitéve, valamint aki nem tudja vagy az ilyen veszélytől való félelmében nem kívánja ezen ország védelmét igénybe venni.

74 A 2011/95 irányelv (34) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 15. cikkének a) és b) pontja „súlyos sérelemnek” minősíti „a halálbüntetést vagy kivégzést”, valamint a „kínzás vagy embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés alkalmazását a kérelmezővel szemben a származási országban”.

75 E 15. cikk a) pontja az áldozat halálával járó sérelmekre utal, míg az említett 15. cikk b) pontja kínzási cselekményekre, függetlenül attól, hogy e cselekmények az áldozat halálához vezetnek-e, vagy sem. Ezzel szemben e rendelkezések nem tesznek különbséget aszerint, hogy a sérelmet állami szereplő vagy az államtól független szereplő okozza-e.

76 Ezenkívül, figyelembe véve a 2011/95 irányelv 15. cikke a) pontjának azon célját, hogy védelmet biztosítson azoknak a személyeknek, akiknek az élethez való joga veszélybe kerülne a származási országukba való visszatérés esetén, az ott szereplő „kivégzés” kifejezés nem értelmezhető úgy, hogy kizárná az élet elleni támadásokat kizárólag azon az alapon, hogy azokat az államtól független szereplők követik el. Ily módon, ha egy nőt annak valós veszélye fenyegeti, hogy a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli, az ilyen súlyos sérelmet az e rendelkezés értelmében vett „kivégzésnek” kell minősíteni.

77 Ezzel szemben, amennyiben azok az erőszakos cselekmények, amelyeknek egy nő a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt ki van téve, feltehetően nem eredményezik a nő halálát, e cselekményeket a 2011/95 irányelv 15. cikkének b) pontja értelmében vett kínzásnak vagy embertelen, illetve megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek kell minősíteni.

78 Ami egyébiránt a 2011/95 irányelv 2. cikkének g) pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismerését illeti, ezen irányelv 18. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy a kiegészítő védelem iránti kérelem ezen irányelv II. fejezete rendelkezéseinek megfelelő értékelését követően ismerjék el e jogállást minden olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy számára, aki megfelel az említett irányelv V. fejezetében előírt feltételeknek.

79 Mivel az e II. fejezetben szereplő, a kiegészítő védelem iránti kérelem értékelésére alkalmazandó szabályok megegyeznek a menekült jogállás elismerése iránti kérelem értékelésére vonatkozó szabályokkal, vissza kell utalni az e szabályoknak a jelen ítélet 60. és 61. pontjában elfogadott értelmezésére.

80 A fenti indokokra tekintettel az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 15. cikkének a) és b) pontját úgy kell értelmezni, hogy a „súlyos sérelem” fogalma kiterjed annak valós veszélyére, hogy a kérelmezőt a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli vagy vele szemben erőszakot alkalmaz, és hogy e fogalom az ezen irányelv 2. cikkének g) pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismeréséhez vezethet.

A költségekről

81 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját**

a következőképpen kell értelmezni:

a származási országban fennálló körülményektől függően a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető „üldöztetési ok” szempontjából „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak tekinthetők mind az ezen országban élő nők – összességükben véve –, mind pedig a nők egy további közös jellemzővel rendelkező, szűkebb csoportjai.

2) **A 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben a kérelmező a származási országában az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való félelemre hivatkozik, nem szükséges bizonyítani az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok egyike és az üldözésnek minősülő cselekmények közötti összefüggést, ha összefüggés állapítható meg ezen üldöztetési okok egyike és az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében említett védelemnyújtók ezen cselekményekkel szembeni védelmének hiánya között.

3) **A 2011/95 irányelv 15. cikkének a) és b) pontját**

a következőképpen kell értelmezni:

a „súlyos sérelem” fogalma kiterjed annak valós veszélyére, hogy a kérelmezőt a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli vagy vele szemben erőszakot alkalmaz, és e fogalom az ezen irányelv 2. cikkének g) pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismeréséhez vezethet.

Aláírások